

VERSLAG Leerbijeenkomst ‘Groenblauwe dooradering: de volgende stappen’ op 6 juli 2023 door het [Lerend Netwerk Vernieuwing Natuurbeleid](#)

Door Josefiën Oude Munnink (RVO) en Irini Salverda (WENR)

Opening door voorzitter Marcel Pleijte (Wageningen Environmental Research)

Er zijn 60 deelnemers, voornamelijk werkzaam bij provincies. Van de bijeenkomst wordt een opname gemaakt die alleen naar mensen gaat die daar uitdrukkelijk om hebben verzocht. Daarnaast wordt er een verslag gemaakt en worden de ppt's gestuurd naar de deelnemers. Er is geen bezwaar onder de voorwaarde dat privacygevoelige informatie in overleg met de sprekers eruit zal worden gehaald.

Deze bijeenkomst is een vervolg op de bijeenkomst over groenblauwe dooradering (GBDA) van 24 januari 2023. De provincies hebben sindsdien hun gebiedsplannen opgesteld en daarin de ambitie van 10% GBDA opgenomen per 2050. Afgelopen maanden is gebleken dat er toch nog veel vragen zijn bij de provincies. Het doel van deze bijeenkomst is te bespreken hoe we om kunnen gaan met definities en monitoring van GBDA en waar we bij de implementatie tegenaan lopen.

Welke definities worden er gehanteerd voor groenblauwe dooradering en hoe kunnen we monitoren? Door Carlo Braat (Brabants Landschap)

[Zie hier voor de presentatie.](#)

Carlo werkt bij het Brabants Landschap, is lid van de landelijke Werkgroep Regionaal Handelingsperspectief en Beleid en is één van de schrijvers van de notitie over definities [‘Groenblauwe dooradering nader gedefinieerd’](#). Deze is ook voorafgaand aan de bijeenkomst aan de deelnemers toegestuurd.

1) Definities

Er is ook een rapport ‘Beoordelingskader groenblauwe dooradering’ van het CLM, waar Carlo ook bij betrokken is geweest.

De definities zijn ervoor om te bepalen wat wel en niet meetelt in de GBDA. Het gaat om lijnvormige en puntvormige elementen die 1) aansluiten bij de karakteristiek van het betreffende landschap en 2) (en dat is essentieel) een netwerk vormen. Het gaat om het % in het agrarisch gebied buiten de NNN. Maar soms worden kleine elementen binnen de NNN die van belang zijn voor de GBDA (zoals enclaves in het landelijk gebied) wel meegerekend. Het is echter niet de bedoeling dat grotere bossen worden meegeteld, behalve als deze aan landbouwgrond grenzen, dan wordt een zone van 10 meter meegerekend.

De typen elementen zijn:

1. Groene landschapselementen
2. Blauwe landschapselementen
3. Wegen en bermen
4. Kruidachtige vegetaties (niet langs wegen)
5. Elementen op erven
6. Overige elementen

De elementen zijn nader gedefinieerd voor de landschapstypen zoals die op Histland zijn weergegeven. Voor de elementen is aangesloten bij de beheerpakketten van het ANlb en het GLB om ervoor te zorgen dat er een eenheid is in het beleid.

Voor elk element zijn definities opgesteld zoals eisen aan beheer, minimale en maximale oppervlakte, lengte en breedte. Hierbij is ook aangesloten bij de eisen van het GLB. Ook voor nieuwe elementen zijn criteria geformuleerd, zoals voor agroforestry (dat kan worden meegerekend).

Carlo geeft voorbeelden. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar de presentatie. Groene elementen zijn: Houtwal en houtsingel, Elzensingel, Knotbomenrij, Solitaire knotboom, Bomenrij, Solitaire boom, Knip- en scheerheg, Struweelhaag en Struweelrand, Half- en hoogstamboomgaard, Hakhoutbosje, Bosje, Eendenkooi.

Voor GLB-subsidies wordt de laag met landschapselementen van het RVO gebruikt. Deze kan goed worden gebruikt voor de GBDA. Omdat bijvoorbeeld houtwallen en houtsingels niet altijd zijn aangegeven in deze landschapslaag is ervoor gekozen om hiervoor altijd de lengte x 3 meter te nemen.

Voor poelen en sloten is de landschapslaag van RVO goed te gebruiken. Over de sloten is veel discussie geweest. In een veenweidegebied heb je bijvoorbeeld heel veel oppervlak aan sloten. Hoe ga je daar mee om? Besloten is dat ze meegeteld kunnen worden als ze aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen. Dat kun je alleen met een veldbezoek vaststellen. De Alblasserwaard is één van de pilotgebieden waar dat is uitgewerkt.

De kruidachtige elementen zijn: Botanische hooilandrand, Botanische weiderand, Kruidenrijke akkerrand, Bloemenblok, Keverbank, Bloemdijk, Insectenrijke graslandrand.

Voor kruidachtigen zijn ook specifieke criteria geformuleerd. Meestal wordt de werkelijke oppervlakte meegerekend. Deze staan niet op de landschapslaag van de RVO maar mogelijk wel in het systeem dat door de landbouwcollectieven wordt gebruikt. Dus met combineren van materiaal kun je goede slagen maken.

Wat betreft de wegen en bermen: sommige wegen zoals de onverharde wegen hebben een heel hoge ecologische waarde. Aan bermen worden wel kwaliteitscriteria gesteld.

2) Inventarisatie en monitoring

Het Ministerie van BZK is bezig met verkenning registratie landschapselementen in Basisregistratie Grootchalige Topografie.

Voor de inventarisatie en monitoring kunnen de volgende topografische lagen worden gebruikt:

1. Landschapslaag RVO
2. Basisregistraties Topografie (BGT/BRT)
3. LASREG (Landschapselementen Register)

Op basis hiervan wordt een dashboard ontwikkeld. Carlo laat het voorbeeld zien van Noordoost Twente.

In het project 'Meet je landschap' van Landschappen.nl wordt in minimaal 10 gebieden van 500 hectares per provincie gemonitord om te zien of de biodiversiteit kwalitatief ook echt vooruitgaat. In de provincie Utrecht is de hele provincie al zowel kwantitatief als kwalitatief geïnventariseerd en in beeld gebracht. Dit is een ideaal-voorbeeld.

VRAGEN EN DISCUSSIE

Vraag: ik mis de regenwaterbuffers in de lijst van landschapselementen en de voedselbossen.

Carlo: regenwaterbuffers zou je bij een ander element kunnen onderbrengen. Voedselbossen zijn wel meegenomen.

Carlo: het is nu een levend document. Er zitten nog een paar foutjes in die moeten worden verbeterd.

Vraag: zijn de provincies betrokken geweest bij het vaststellen van de factsheet?

Carlo: Nee.

Vraag: Kunnen zij [provincies] nog op een eigen wijze een systematiek opstellen?

Carlo: De factsheet heeft geen juridische status maar moet als handreiking worden gezien.

[Wat kunnen we leren van de aanpak in de Noardlike Fryske Wâlden? Door Foppe van der Meer \(Landschapsbeheer Fryslân\)](#)

[Zie hier voor de presentatie.](#)

Foppe is projectleider landschapsbeheer bij Landschapsbeheer Friesland. Ze werken veel samen met agrariërs en alle agrarische collectieven. Ze adviseren, doen mee in de gebiedsontwikkeling en monitoren om de goede cijfers te krijgen voor het beheer.

Hoe is het gelukt om 100-den melkveehouderijen 4000 km aan landschapselementen te laten aanleggen en/of beheren terwijl die toch kunnen blijven boeren in het kleinschalige landschap van de Noardelike Fryske Wâlden (NFW)?

Op een luchtfoto is goed te zien hoe dooraderd het gebied is met singels en houtwallen en heel veel poelen. Het gebied is een noordelijke uitloper van het Drents plateau en bestaat uit zandgebieden en wat veen. Het totale gebied (agrarisch dus zonder de natuurgebieden) is 25.000 ha.

Het landschap is sinds 1930 maar heel weinig veranderd. 70% van de landschapselementen (vooral singels en dykwallen) staan er nog. Het grootste verlies aan elementen kwam niet door de landbouw maar onder andere door bebouwing en industrie. Doordat de ruilverkavelingen hier pas veel later plaatsvonden dan in andere delen van Nederland, kreeg het landschap in de ruilverkaveling hier veel meer ruimte. Er werd veel geïnvesteerd in landschapsherstel. Hierdoor bestond er al vanaf 1978 veel belangstelling voor allerlei regelingen.

Toen er vanuit de overheid richtlijnen kwamen met veel nieuwe regels en barrières, hebben de boeren zelf het voortouw genomen. Ze hebben toen zelf over milieu- en duurzaamheidsaspecten in samenwerking met de provincie afspraken gemaakt, zoals minder of geen kunstmest en meer ruwvoer. In 1992 hebben zij de eerste ANV van Nederland opgericht. Er werd onderzoek gedaan

naar bodem en mest. Terwijl de LTO juist de natuur wilde scheiden van de landbouw, streefde deze ANV naar verweving.

Er is toen samen met de boeren een veldgids gemaakt; een zakboekje met oplossingen. Dat wordt nog steeds als basis gebruikt.

In 2006 kwamen er meer geldstromen voor natuur en landschap. Foppe laat 2 voorbeelden zien van bedrijven in de NFW:

1. In het houtwallen gebied (zonder sloten) wordt 4 meter aan de voet ingetekend en meegerekend. Daarnaast nog een stukje botanische rand. Het is altijd op het eigendom van de eigenaar. Als je dit allemaal zou meerekenen in het percentage GBDA kom je op 9,6%.
2. In het gebied met elzensingels met sloten.

Wat maakte het succes? Wanneer boeren met boeren praten en er energie zit kun je veel bereiken. Ze willen zelf initiatief nemen en niet wachten. Maar ze willen wel boer blijven. De collectieven willen het oppakken. Anderzijds is het wel een proces geweest van tientallen jaren.

De resultaten zijn o.a.

- Er is ca. 100 km aan lijnelementen hersteld
- 18 km van de totale lengte betreft nieuwe aanleg
- 12,08 ha aan bosjes
- 37 poelen
- 209 solitaire bomen
- In totaal zijn 160.230 stuks bomen/struiken geplant.

De bewoners zijn blij met hun mooie, groene omgeving. Er is hier geen sprake van een stille lente.

VRAGEN EN DISCUSSIE

VRAAG: bij wie ligt het eigendom en beheer van de singels?

Foppe: grotendeels bij de particuliere agrarische eigenaren, enkele hobby-boeren en stukje bij de gemeente. Het beheer gebeurt door de boeren zelf.

VRAAG: is voor iedereen duidelijk wie de eigenaar is [gericht op de systematiek].

Carlo: bij het bepalen van het percentage maakt het niet uit wie de eigenaar is. Bij het realiseren van de doelstellingen in het kader van aanvalsplan landschap wel. Bij LNV wordt op dit moment naar de instrumentenkoffer gekeken. Bijvoorbeeld in Brabant ligt er een vraag van 400.000 euro om dit verder te ontwikkelen.

VRAAG: wat is er nog aan wensbeeld aan oppervlakte en euro's over in de NFW?

Foppe: er is nog altijd herstel-geld nodig en er is behoefte aan verdere investering in het beheer.

VRAAG: hebben de NFW voldoende aan het huidige instrumentarium?

Foppe: er is contact met de provincie om aan te geven waar er momenteel nog behoefte aan is.

VRAAG: waar komt financiering voor het beheer nu vandaan?

Foppe: momenteel allemaal ANIb.

VRAAG: hoe werkt het met de collectieven?

Foppe: De collectieven weten precies waar de behoeften liggen. Landschapsbeheer Friesland is back-office en regelt het verder en geeft bekendheid over regelingen.

VRAAG: wat maakt dat ze meedoen? Het past nu niet in hun beheer.

Foppe: ze hebben er alle belang bij dat de GBDA op orde is. Het is bovendien verboden ze weg te halen.

VRAAG: hoe is dat geregeld?

Foppe: bij de herziening van het laatste bestemmingsplan is nauwkeurig een landschapsinventarisatie uitgevoerd en die is goed vastgelegd. Daar richt de controle door de gemeente zich ook op.

VRAAG: GBDA kent vele partners: Waterschappen, ANV's, Landschapsorganisaties, TBO's, etc. Hoe verhouden de provincies zich hierin? Wat wordt de positie van de provincie?

Deelnemer: de provincie heeft een stimulerende en regisserende rol. Er zijn in Utrecht subsidies voor de aanleg en herstel van elementen. Als er middelen komen uit het NPLG dan moet je extra instrumenten ontwikkelen. Dat is lastig bij de blauwe dooradering want dat zouden dan de waterschappen moeten willen doen.

Deelnemer: daar zit nog onduidelijkheid. Het is een omvangrijke opgave, met grote financiering. Dat is niet alleen in handen van overheden. Provincies moeten zeker stimulerend zijn en coördinerend maar input moet vanuit vele organisaties komen.

Deelnemer: in Zuid-Holland heeft de provincie de huidige situatie in beeld gebracht. Vervolgens is het samenwerken met partners en dat vormgeven.

Waterschappen richten zich traditioneel op hun waterschapstaken. Ze hebben nu een position paper opgesteld over biodiversiteit. Dus die zijn ook bezig met GBDA. Maar dat verschilt wel per waterschap.

VRAAG: hoe zit dat dan als overheden zijn uitgesloten van GBDA zoals SBB? SBB wordt niet aangesproken op GBDA omdat ze een overheid zijn. En dat zijn waterschappen natuurlijk ook.

Carlo: het accent ligt op het agrarisch gebied. Dat betekent niet dat TBO's zoals SBB niets kunnen doen aan GBDA. In de werkgroep 'Handelingsperspectief' wordt gekeken naar wat overheden zelf kunnen doen.

Het Aanvalsplan is nog maar bij een beperkte groep bekend en nog niet zo goed bij de waterschappen en ook niet bij de gemeenten.

VRAAG: is het handig om een kwaliteitsverplichting in te stellen?

Carlo: In Brabant is er een Stimuleringsregeling voor Landschap (Stila) voor nieuwe elementen. Als er een element wordt vergoed wordt de grond afgewaardeerd met 85% van de agrarische waarde. Dat wordt vastgelegd in een kwalitatieve verplichting, een verbintenis die gekoppeld is aan de grond en die bij verkoop op de nieuwe eigenaar overgaat. In Brabant willen we het niet vastleggen in een bestemmingplan.

Foppe: in de NFW ligt er geen kwalitatieve verplichting op.

Deelnemer: er zijn veel verschillende lagen in deze discussie. Er zijn ambities neergelegd maar niet door vertaald in beleid. Is het beleid of is het een ambitie? De planhorizon is 2050. We zijn nu bezig

om het concreet te maken en zijn bezig te definiëren wat het is. De Brabantse regeling sluit goed aan bij de ambitie, maar dat kan per provincie verschillen.

Deelnemer: over de rol van de overheidspartijen: wij gaan de ambitie nooit halen als overheidspartijen en waterschappen en gemeenten niet keihard meedoen. Bij de waterschappen is ook een groep opgericht voor bevordering van biodiversiteit. En bij RWS is men gaan onderzoeken hoe zij de GBDA vorm kunnen geven.

LNV: de 10% GBDA is als doel in NPLG geformuleerd. Daarmee wordt het ook een provinciale opgave. Het gaat om alle gronden, behalve NNN.

Wat kunnen we leren van de aanpak in de Ooijpolder? Door Jaap Dirkmaat (Vereniging Nederlands Cultuurlandschap)

[Zie hier voor de presentatie.](#)

Jaap vertelt over het project in de Ooijpolder. “Onze grootste vijand was eigenlijk de burger. Die zei: het is zo toch ook al mooi. Dat hebben we moeten uitleggen.” Jaap deed dat aan de hand van een insect of ander dier. “Ik maak van u een insect of dier. Waar is voor u de eerstvolgende bloem of struik waar u voedsel kunt vinden of veiligheid of nestelgelegenheid?”

Een andere belangrijke horde die genomen moest worden was het wantrouwen van de boeren jegens de overheid. De boeren zeiden: de overheid is ontzettend onbetrouwbaar. “Ze veranderen eenzijdig de voorwaarden en regels. Dat was onze grootste faalfactor waar we rekening mee moesten houden. Een volgende faalfactor was dat de overheid te weinig betaalde maar vervolgens wel met rigide maatregelen kan komen om het te beschermen.”

Dus de succesfactoren waren: geen rigide beschermingsmaatregelen van de overheid, een vergoeding voor de grond en voor langjarig beheer en geld voor extra aanleg van elementen. En mensen moesten het gebied in en uit kunnen en het kunnen beleven.

VROM heeft toen de aanleg van bruggen gefinancierd.

Het plan was om het gebied in 4 jaar te dooraderen terwijl het project 20 jaar liep. Het gebied werd ook ontsloten met 45 km ruiter, fiets- en wandelpaden, gekoppeld aan de landschapselementen. De ruiter en wandelpaden zijn zonder verharding. De boeren kregen de keuze. Overigens wilden boeren liever ruiter- en fietspaden dan wandelpaden want dan kreeg je geen honden.

Momenteel is verdroging een groot probleem, ook voor de landschapselementen, door het zakken van het waterpeil van de Waal.

Jaap: Als je in de Ooijpolder 10% zou willen halen dan zou je te kleine kavels krijgen. Als je 5% extra zou willen halen dan zou je ook de onbespoten randen mee kunnen tellen.

Bereikte resultaten: voor de biodiversiteit is dat groot. Er is 80% verbetering van de biodiversiteit bereikt. Nu vestigen zich er 22 rode lijstsoorten. Bijvoorbeeld de das en tapuit zijn significant toegenomen. En bijvoorbeeld de bunzing.

Wat zouden we nu anders doen?

Jaap: De boeren kregen hun grondprijs getaxeerd omtrent 2010. Maar de prijs is nu veel hoger. Als we dat toen hadden geweten dan hadden we de taxatie elke 5 jaar gedaan en laten indexeren. Mijn

advies is nu om het elke 10 jaar te doen. Ook de beheervergoedingen waren gebaseerd op de prijs van 2000. Dat is nu niet meer marktconform. Ze zouden nu een betere vergoeding krijgen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de Maasheggen. We moeten daar meer op letten om geen scheve ogen te krijgen. De beheervergoedingen moeten ook niet steeds veranderen.

Het toerisme is toegenomen. Dat ontlast weer andere gebieden (maar daar zijn geen cijfers over). Het is een mooi afwisselend landschap geworden. De horeca neemt toe.

Gekoppelde elementen hebben meer biodiversiteit omdat je meer verschillende biotopen hebt.

Als je wilt verschromen kun je ook de biodiversiteit sneller laten toenemen door maaisel van elders uit te rijden. Binnen twee jaar heb je dan al heel veel. Het hoeft ook niet altijd grootse en meeslepende natuur te zijn.

Je ziet dat het hele landschap heel snel opknapt, zowel esthetisch met het mooie lijnenspel van elementen, als ook in soorten.

VRAGEN EN DISCUSSIE

VRAAG: is 10% wel haalbaar? Is dat een definitiekwestie of kun je er gewoon niet meer in kwijt?

Jaap: als je die 7% van de NFW ziet, dan past het niet om de singels nog meer te verbreden. In Zuid-Limburg is het nu 5% en willen ze naar 10%, maar als je nog meer stroken maakt moet je bedenken dat je hele smalle kavels krijgt. Stop het in subtiliteit.

VRAAG: wat was de crux? Meerjarig beheer vergoeden? Nu hebben we in Brabant een vergoeding van 6 jaar, onder verwijzing naar Brussel.

Jaap: wij hadden geld van de postcodeloterij. Toen de bankrente instortte hadden wij nog geld voor de streek, gekoppeld aan een groenblauwe catalogus. De boeren vroegen zelfs of ze meer konden doen. Het geld kregen ze eenmalig in één keer voor 30 jaar. Dat stond vast. Er was ook een vergoeding voor de grond.

Benader ze niet als begunstigde maar zakelijk, als aannemer. Uiteindelijk, wat je ziet gebeuren, is dat ze er trots op worden. "Naast voedsel produceren we ook biodiversiteit", zeggen ze.

Carlo: ik heb 2 vragen:

1. Als je dit zou financieren met overheidsgeld lopen we dan tegen staatssteun aan?
2. Hou je grondpositie in het gebied om te kunnen ruilen?

Jaap: In Limburg wordt het nu gedaan met 4 miljoen. Brussel heeft dat goedgekeurd. Of het lukt hangt ook af van wat de boeren in de toekomst gaan verbouwen. Als dat veel meer oplevert dan ze voor de groenblauwe diensten krijgen wordt het moeilijker.

In de Ooijpolder was grond belangrijk. Grond is eigenlijk nog belangrijker dan geld. Er zijn ook kerkelijke stichtingen met grond die willen verduurzamen. Er gaan heel veel boeren stoppen. Stap daar als overheid in. Dan heb je in één keer heel veel opgelost. Kavelruil is een goed instrument. Langjarig, voor 30 jaar, grond verpachten is ook een succesfactor.

Organiseer het op lokaal niveau waar iedereen elkaar kent en waar sociale controle is. Laat ze het zelf inrichten en zelf de keuzes maken, waar ze trots op kunnen zijn.

Hoe gaan we groenblauwe dooradering in de praktijk ontwikkelen? Door Mark Ronda (provincie Drenthe)

[Zie hier voor de presentatie.](#)

Mark is programmaleider van de agenda Natuurinclusief in Drenthe. GBDA is opgenomen in het DPLG.

Het natuurnetwerk Drenthe (NND) = Drenthe – NNN. In Drenthe gaat het juist om het buitengebied (dus niet het NNN) + de dorpen en de steden. GBDA is een belangrijke invulling van het NND.

Het gaat dus om alle natuur buiten de NNN, óók in de stad met NI bouwen en de parken. De waterschappen met een combinatie van watermaatregelen en de particulieren spelen ook een grote rol.

Drenthe haakt aan bij het Aanvalsplan Landschap. Veel soorten zijn juist afhankelijk van het buitengebied en de stedelijke omgeving. We kunnen de doelen alleen halen als het binnen én buiten de natuurgebieden op orde is.

Het huidige percentage GBDA in de NND is ongeveer 3%. Dat betekent dat nog 7% moet worden gerealiseerd.

Drenthe kent 6 landschapstypen. De elementen zijn beschreven per landschapstype en er is een landschapsarchitect gevraagd om te tekenen hoe 10% er idealiter uit zou zien. We noemen dat koerskaarten.

In opdracht van BZK wordt hier ook aan gewerkt. Zij maken een handreiking die in de gebieden kan worden gebruikt.

Waar liepen we tegenaan?

1. Berekening oppervlakte GBDA
2. RO-borging
3. AAC toets
4. Monitoring
5. Instrumentarium
6. Prioritering
7. Uitvoering

Ad. 1. In het kader van de DPLG moest de oppervlakte worden bepaald. Dat was lastig, maar gelukkig kwam er een handreiking. Boeren vroegen of de bufferzone er ook bij kon worden geteld. Het is handig om uit te leggen dat het ook kwalitatief moet bijdragen aan biodiversiteit.

Ad 2. De vraag is of je in een bestemmingsplan de GBDA kunt of moet vastleggen. Dat moet in samenwerking met de gemeenten worden opgelost.

Ad 3: een aantal landschapselementen doorstaan de AAC toets [aardkunde, archeologie en cultuurhistorie] niet. Als je dieper graaft dan 30 cm moet je onderzoek doen. Als je gaat opschalen wordt dat een grotere remmende factor. Een aantal heeft geen impact op AAC, zoals kruidenrijke randen.

Ad 4. Monitoring van kwantiteit én kwaliteit. Gelderland en Overijssel zijn hier al heel ver mee. Als je een nulmeting hebt kun je het daarna ook bijhouden. Kwaliteit is een ander verhaal. In Drenthe zijn we wel ver met de Basiskwaliteit Natuur (BKN). Dat is een goede onderlegger voor 'Landschap op orde'. Het landschap is het uitgangspunt. In Drenthe zijn we nu bezig met de uitwerking van soorten voor de BKN.

Ad 5. Aansluiten bij bestaande subsidiestelsels. Is de periode van 6 jaar een probleem? Daar moeten we naar kijken, ook voor de afwaardering van de grond. Voor boeren moet het kostendekkend zijn. Heel veel provincies en andere overheden hebben al oplossingen bedacht. Het is daarom goed om van elkaar te leren.

Ad 6. Waar begin je? Bijvoorbeeld bij de gebiedsprocessen die spelen rond de natuurgebieden, waar ook al naar de watersystemen is gekeken. Hierop kunnen we meeliften. Buiten de lopende gebiedsprocessen moet je er zelf energie op zetten en kijken waar van onderop energie zit. Eerst het laaghangend fruit, waar sleetse elementen en verdwenen elementen kunnen worden hersteld. Een combinatie maken met Ecologische Verbindingszones.

Ontwikkelen werkwijze (samen met gemeenten)

1. Landschapselementen die geen impact hebben op AAC
2. Bestaande landschapselementen
3. Sleetse/aanhelen van landschapselementen (herstel)
4. Verdwenen landschapselementen (opnieuw aanleggen) – wat is je referentiejaar?

Nieuwe landschapselementen (op plekken waar voorheen geen elementen waren)

Ad 7. Het is belangrijk om bij de uitvoering de boeren goed te betrekken. Als provincie hebben wij een coördinerende rol. Ook gemeenten en het rijk spelen een belangrijke rol. Prolander zal in Drenthe de uitvoering oppakken. Die zijn nu vooral bezig met de NNN maar zullen ook de uitvoering van GBDA buiten de NNN oppakken samen met de Agrarische Natuurvereniging Drenthe en Landschapsbeheer Drenthe.

VRAGEN EN DISCUSSIE

Deelnemer: In de provincie Limburg zijn we met de nul-meting bezig en hanteren we zo goed mogelijk wat is aangereikt. Maar nu worden er bestaande bomen gekapt en kun je daar bijna niets aan doen. Hoe beschermen we de nul-situatie? Hoe kunnen we die voor 30 jaar garanderen?

Carlo: hebben jullie alleen budget voor nieuwe elementen en niet voor bestaande? Waardeer wat grondeigenaren al hebben. Een grote groep agrariërs kunnen wij onvoldoende bieden. We hebben veel stoppende agrariërs. Die kunnen we een aantrekkelijk bod doen met bijvoorbeeld rood-voor-groen of aantrekkelijke fiscale regelingen. Samen met de ministeries [BZK en LNV] en provincies en met kennis van o.a. de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, wordt er gewerkt aan een catalogus Groenblauwe diensten en aan een instrumentenkoffer die voor heel Nederland toepasbaar is. Deze zal ook ingaan op rood-voor-groen regeling, fiscaliteit, bestemmingsplan, etc.

Utrecht is ook bezig met regelingen voor landschapselementen, inclusief afwaardering. Als je groenblauwe diensten wilt leveren moet je een Kwalitatieve Verplichting afsluiten. Gemeenten zitten niet te wachten op herbestemmen van kleine elementen. Bovendien heeft het vaak al een bestemming Agrarisch met bijvoorbeeld [cultuurhistorische of landschappelijke] waarden. Nu kijken

we samen met BIJ12 of het in de omgevingsverordening kan worden opgenomen. Dat heeft dan al een bepaald beschermingsregime. Dan laten we het pad van bestemmingsplan los.

Het toetsen aan de groenblauwe catalogus doen we na de zomer. Wij denken dat er meer animo komt als het niet met een bestemmingsplanwijziging van de gemeente hoeft.

Carlo: Een kwalitatieve verplichting (KV) is waarschijnlijk sterker dan een bestemmingsplan en geeft voldoende borging.

Vraag: kan een KV alleen worden gevestigd bij overdracht van grond? Dus kan dat alleen bij nieuwe GBDA?

Foppe: een KV kan ook op bestaande elementen worden gevestigd.

Afsluiting: Onderwerpen voor een volgende bijeenkomst

- de instrumentenkoffer die Carlo heeft genoemd zou heel interessant zijn
- Carlo: met een aantal provincies ervaringen delen over regelingen. Wat kunnen we daarvan leren?
- Hoe hebben provincies de nul-meting gedaan?
- GBDA als doel: stapeling en verbreden met bijvoorbeeld de waterschappen

De mogelijke onderwerpen zullen in het kernteam van het Lerend Netwerk worden besproken.

EXTRA

Ook interessant om kennis van te nemen: <https://www.samenvoorbiodiversiteit.nl/updates/kennis-en-netwerkbijeenkomst-landschapselementen-voor-biodiversiteitsherstel/915>